

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СИЛАБУС ОBOB'ЗКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *07 «Управління та адміністрування»*

Код та найменування спеціальності *076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*

Освітньо-наукова програма *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*

Ступінь вищої освіти *доктор філософії*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності *076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*

Протокол №2 від 24.08.2023 року

Реєстраційний номер у відділі аспірантури та докторантури

11-076-2023A

1. Загальна інформація

Кафедра: [Торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом](#)

Викладач: **Ткачук Галина Олександрівна**, професор кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, доктор економічних наук, професор

Контакти:
kaf.uprbis@gmail.com
712-41-43

[Профайл](#)

Освітній компонент викладається на та I курсі у I семестрі

Кількість: кредитів - 4, годин – 120

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	40	16	24
заочна	24	10	14
Самостійна робота, годин	Денна -80		Заочна – 96

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компоненту

Трансформаційний розвиток соціально-економічного середовища на різних рівнях національної економіки в умовах масштабної глобалізації та євроінтеграції вимагає створення відповідного сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату та передбачає всебічний інноваційний розвиток підприємництва. Інновації різного напрямку, включаючи інновації системи управління, безпосередньо пов'язані із науковими розробками, науковою співпрацею та проведенням наукових досліджень. В свою чергу, проведення наукових досліджень та вирішення науково-практичних завдань потребують спеціальних знань теоретичного та прикладного характеру, які якраз і забезпечуються вивченням навчального курсу «Методологія наукових досліджень». Дисципліна «Методологія наукових досліджень» з системних позицій розглядає такі основні питання: філософський аспект розвитку науки, методологія наукового пізнання, методи наукового дослідження, особливості вивчення економічних процесів, організаційні основи досліджень, системи пошуку, накопичення та обробки наукової інформації, вимоги до написання наукових робіт здобувачами освіти, застосування теорії рішення винахідницьких задач та ін.

Освітній компонент «Методологія наукових досліджень» є вихідною дисципліною і передує вивченню ОК «Цифрова наука та інформаційна грамотність».

3. Мета освітнього компоненту

Метою дисципліни «Методологія наукових досліджень» є формування у здобувачів освіти системи наукового мислення та системи теоретичних знань й практичних навичок щодо організації та методології наукових економічних досліджень, в т.ч. в галузі управління бізнесом

Основним завданням навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» є визначення місця і ролі методології в системі наукового пізнання; розкриття змісту поняття «методологія сучасного правознавства»; визначення структури методології юридичної науки; вивчення основних методологічних засобів пізнання державно-правових явищ; набуття вмінь та навичок застосування одержаних знань в процесі пізнання державно-правових явищ з окремих юридичних наук

Згідно з вимогами освітньої програми в результаті вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» здобувач освіти повинен:

знати:

- основні поняття про науку та наукові знання; сучасну класифікацію наук;
- поділ наукових досліджень на фундаментальні та прикладні;
- поняття проблеми, теми та предмета наукових досліджень;
- методику постановки експерименту;
- організацію наукових досліджень в наукових установах та вузах України;
- методологічні основи та етапи наукових досліджень;
- порядок планування наукового дослідження;
- порядок та способи отримання необхідної наукової інформації;
- методи опрацювання наукової літератури та її огляд;
- методику узагальнення отриманих результатів досліджень;
- Вимоги ВАК України щодо структури та оформлення наукових статей для публікації у фахових виданнях; вимоги до структури та оформлення магістерської випускної роботи.

уміти:

- вибрати тему наукового дослідження;
- здійснювати пошук необхідної інформації, включаючи і можливості „Інтернету”;
- здійснювати опрацювання та узагальнення інформації з наукових джерел;
- організувати та виконувати прикладні наукові дослідження з використанням стандартних методик;
- обробляти результати проведених досліджень та формулювати висновки;
- оформляти результати науково-дослідної роботи у відповідності з вимогами Держстандарту України для звіту або публікації.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Методологія наукових досліджень» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність](#), та освітньо-науковій програмі "[Підприємництво, торгівля та біржова діяльність](#)" підготовки докторів філософії.

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійних практик, застосовувати новітні методології наукової, педагогічної, професійної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК03. Здатність працювати автономно.

ЗК04 Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01 Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження на відповідному рівні, досягати наукових результатів, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях, впроваджені у практичну діяльність, що створюють нові знання у підприємницьких, торговельних та біржових структурах та/або дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

СК02 Здатність продукувати, обґрунтувати нові ідеї, гіпотези і моделі, та приймати науково обґрунтовані рішення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК04 Здатність усно та/або письмово презентувати, обговорювати, опробувати, результати досліджень, розробок, проектів українською та іноземною мовами

СК05 Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК06 Здатність застосовувати сучасні інформаційно – комунікативні технології (інформаційні системи, хмарні технології, комунікаційні технології передачі та обміну інформацією), прилади та обладнання (в тому числі комп'ютерна техніка, апаратно-програмне забезпечення), необхідні для виконання інноваційної науково – дослідної, педагогічної, професійної діяльності в підприємницьких, торговельних та біржових структурах.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні, методологічні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та/або на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, які є достатніми для проведення наукових, прикладних досліджень на рівні актуальних світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інноваційної професійної діяльності.

РН02. Глибоко розуміти загальні принципи та методи економічних наук, методологію наукових досліджень, застосовувати їх в процесі проведення власних досліджень у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у викладацькій практиці.

РН04. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні, комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Застосовувати сучасні методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН08. Формулювати та перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, актуальні літературні та інформаційні джерела, результати теоретичного аналізу, моделювання, експериментальних досліджень.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних завдань

Тема	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. Теоретичні аспекти методології наукових досліджень			
1	Наука та наукове пізнання	2	1
2	Наука і наукове дослідження	2	1
3	Імперативи наукової діяльності.	2	1
4	Інформаційна база наукового дослідження	2	1
Змістовний модуль 2. Видові методи методології наукових досліджень			
5	Науковий метод та основи методології досліджень	2	2
6	Теоретичні методи досліджень	2	
7	Емпіричні методи дослідження та інструментарій обробки даних емпіричних досліджень	2	1
8	Системний метод досліджень.	1	1
9	Моделі та метод моделювання в наукових дослідженнях	1	2
Разом за ОК:		16	10

5.2 Перелік практичних робіт

№	Назва практичної/лабораторної роботи	Кількість годин

з/п		денна	заочна
1	Наука як спосіб пізнання світу. Етапи становлення і розвитку науки. Основні наукові поняття.	3	2
2	Процес наукового дослідження: види, характеристики, рівні. Ознаки наукового дослідження	3	2
3	Загальні поняття про наукову діяльність. Організація науково-дослідної діяльності в Україні. Особливості індивідуальної наукової діяльності.	3	2
4	Предмет методології науки. Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні і основні принципи. Етапи науково-дослідної роботи.	3	2
5	Абстрагування та ідеалізація. Методи аналізу, класифікації і побудови теорій. Теоретичні методи досліджень	3	2
6	Спостереження як метод пізнання. Експеримент як особлива форма наукового пізнання. Емпіричні методи дослідження. Загальні та спеціальні методи наукового дослідження.	3	2
7	Подібність і моделювання в наукових дослідженнях. Поняття моделі. Класифікація та види моделей. Організація та обробка результатів експерименту в критеріальній формі.	3	1
8	Етапи наукового дослідження: постановка проблеми, пошук та формулювання наукової теми, вироблення методології, збір та аналіз фактів, експеримент, висновки, апробація.	3	1
Всього за ОК:		24	14

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	<i>Тема:</i> Наука і наукові дослідження. Технологія наукових досліджень Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Організація науково-дослідної роботи у закладі вищої освіти». 2. Розв'яжіть тести.	20	14
2	<i>Тема:</i> Моделювання в наукових дослідженнях. Візуалізація результатів наукових досліджень Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Моделювання як спосіб наукових досліджень. 2. Розв'яжіть тести.	10	14
3	<i>Тема:</i> Наукові публікації. Використання спеціалізованих видавничих систем. Бібліографічний апарат наукових досліджень Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Використання програмних засобів для написання і оформлення наукових робіт 2. Розв'яжіть тести.	10	14
4	<i>Тема:</i> Види науково-дослідної роботи Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Методика підготовки і оформлення дисертаційних робіт 2. Розв'яжіть тести.	10	14
5	<i>Тема:</i> Наукометрія - як критерій оцінки результатів наукової діяльності Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Наукометрія – механізми і методи оцінки результатів наукової діяльності 2. Розв'яжіть тести.	10	14
6	<i>Тема:</i> Участь в наукових проєктах, грантах, програмах академічної	10	14

	мобільності Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Оформлення документації та подача заявок для участі в конкурсах наукових проектів 2. Розв'яжіть тести.		
7	Тема: Види та галузі інформації Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання. 2. Отримання і аналіз первинної інформації 3. Інформація в інформаційно-пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації	10	12
Всього за ОК:		80	96

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- тестування знань здобувачів за темами;
- виконання і захист практичних робіт;
- усне опитування.
- підготовка доповідей, повідомлень.

Підсумковий контроль – *екзамен*.

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1. Теоретичні аспекти методології наукових досліджень		
Лекційний курс *	0	0
Практичні роботи*	25	25
Самостійна робота*	10	10
Доповіді	15	15
Всього за змістовний модуль 1	50,0	50,0
Змістовний модуль 2. Видові методи методології наукових досліджень		
Лекційний курс *	0	0
Практичні роботи*	25	25
Самостійна робота*	10	10
Доповіді	15	15
Всього за змістовний модуль 2	50,0	50,0

Всього	100,0	100,0

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті.](#)

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів Практичні роботи (оцінювання однієї роботи)

4,5 - 5 балів	Практична відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
4,0 - 4,4 балів	Практична відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
3,5 – 3,9 балів	Практична відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
2,1 – 3,4 балів	Практична відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0-2 балів	Практична не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

Самостійна робота (за один модуль згідно відсотку виконання)

9,0-10,0	90 - 100 %	відмінно
8,0 -8,9	74 – 89%	дуже добре
7,0 – 7,9	60 – 73%	добре
5,0 – 6,9	35 – 59 %	достатньо
0 – 4,9	0-35 %	незадовільно

Підготовка доповідей з презентаціями (оцінка за одну доповідь, планується 3 доповіді на один модуль)

4,1-5,0	Доповідь підготовлена на актуальну тематику, має якісну презентацію та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді на поставлені запитання	відмінно
3,1 -4,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, при відповіді на питання допущені неточності	дуже добре
2,1 – 3,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання неповні, допущені помилки	добре
1,1 – 2,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0 – 1	Доповідь підготовлена на низькому рівні або відсутня	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.

Практичні заняття: аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, виконання ситуаційно-розрахункових

задач, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань)

Самостійна робота: робота з навчально-методичними матеріалами, реферування, конспектування, підготовка доповідей, розв'язання тестів.

8. Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1. Основи наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. / В. М. Дорошенко, О. С. Тітлов, Т. А. Сагала, Н. О. Біленко; МОН України, Одеська нац. акад. харчових технологій. — Одеса: ОНАХТ, 2019. — 156 с.

2. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисципліни "Методологія наукових досліджень" [Електронний ресурс]: для здобувачів освіти технічних та економічних спец. Ступінь вищої освіти доктор філософії / Г. В. Ткачук відп. за вип. Н.Й. Басюркіна; відп. за вип. Н. Й. Басюркіна; Каф. управління бізнесом. — Одеса: ОНАХТ, 2022. — 27 с.

3. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни "Методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність" [Електронний ресурс]: для здобувачів освіти технічних та економічних спец. Ступінь вищої освіти доктор філософії / Г. В. Ткачук відп. за вип. Н.Й. Басюркіна; відп. за вип. Н. Й. Басюркіна; Каф. управління бізнесом. — Одеса: ОНАХТ, 2022. — 21 с.

4. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність" [Електронний ресурс]: для здобувачів освіти технічних та економічних спец. Ступінь вищої освіти доктор філософії / Г. В. Ткачук відп. за вип. Н.Й. Басюркіна; відп. за вип. Н. Й. Басюркіна; Каф. управління бізнесом. — Одеса: ОНАХТ, 2022. — 11 с.

Додаткові:

1. Офіційний веб-портал «Законодавство України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>

3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua/>

4. Басюркіна Н.Й., Ласкаєв О.М. Бізнес-освіта фахівців спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Забезпечення якості вищої освіти: удосконалення дистанційного контролю знань та навчальної документації: зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-метод. конф., Одеса, 13–15 квіт. 2022 р./Одес. нац. акад. харч. технологій; ред. кол.: БВ Єгоров (голова) та ін.—Одеса, 2022.—С. 248–249.—Бібліогр.: 1 назв.

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015](#) та [роботодавців](#)

Викладач

ПІДПИСАНО

Галина ТКАЧУК

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом

Протокол №1 від 01.08.2023 року

Завідувач кафедри

ПІДПИСАНО

Наталія БАСЮРКІНА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОНП Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність,
Завідувач
кафедри ТПТтаУБ

ПІДПИСАНО

Наталія БАСЮРКІНА